

WayScience

5th International Scientific
and Practical Internet Conference

«Importance of Soft Skills for Life and
Scientific Success»

ISBN 978-617-8293-63-5

WayScience

5th International Scientific
and Practical Internet Conference

«Importance of Soft Skills for Life and
Scientific Success»

ISBN 978-617-8293-63-5

Editorial board of International Electronic Scientific and Practical Journal «WayScience»
(ISSN 2664-4819 (Online))

The editorial board of the Journal is not responsible for the content of the papers and may not share the author's opinion.

Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference, March 5-6, 2026. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 217 p.

ISBN 978-617-8293-63-5

5th International Scientific and Practical Internet Conference "Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success" is devoted to the experience of forming and developing competencies needed by the modern world.

Topics cover all sections of the International Electronic Scientific and Practical Journal "WayScience", namely:

- public administration sciences;
- philosophical sciences;
- economic sciences;
- historical sciences;
- legal sciences;
- agricultural sciences;
- geographic sciences;
- pedagogical sciences;
- psychological sciences;
- sociological sciences;
- political sciences;
- philological sciences;
- technical sciences;
- medical sciences;
- chemical sciences;
- biological sciences;
- physical and mathematical sciences;
- other professional sciences.

Dnipro, Ukraine – 2026

СИСТЕМА МАРОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ ФРАНКСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЗА КАРЛА ВЕЛИКОГО

Прийдун С.В.

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
<https://orcid.org/0000-0003-1047-312X>, prydun@tnpu.edu.ua

Прихід до влади Карла Великого ознаменувався активізацією зовнішньої експансії та логічним продовженням розширення території держави франків. Активність експансіоністської політики зумовлювалась необхідністю нейтралізації загроз зі сторони інших народів та визнанням політичної гегемонії салічних франків на теренах германської Європи, не менш важливим чинником, що стимулював перманентні загарбницькі війни стала потреба у забезпеченні держави ресурсами, шляхом збору податків з підкорених народів, а також контролю торговельних шляхів. Ще одним рушієм активної зовнішньої політики було виконання союзницьких зобов'язань, зокрема щодо Святого Престолу, який після офіційного визнання влади Каролінгів у 754 р. став ключовим політичним союзником Піпіна Короткого, а відтак і Карла Великого.

Як зазначає Ж. Ле Гофф, за 46 років правління Карла Великого військових походів не було лише 2 роки: в 790 р. та 807 р. [1, с. 61]. Очевидно, що таке динамічне розширення кордонів держави франків вимагало певного ідейного обґрунтування, і саме у цьому контексті союз з Святим Престолом став визначальним, адже християнізація підкорених народів виступала не лише офіційною метою експансії, але й була й ключовим механізмом інкорпорації завойованих територій і народів, а дотримання християнських традицій у поєднанні із своєчасною сплатою податків розглядались основними проявами політичної лояльності.

За відносно короткий період франкам вдалось завоювати дельту Рейна, Фрізію, Північну Італію, Баварію, Тюрингію, Саксонію, Іспанську марку та Істрію. Підкорення таких значних територій вимагало створення ефективної системи державного адміністрування, а головне – дієвої оборонної інфраструктури, особливо актуальної для прикордонних районів. Традиційна меровінгська модель управління, що базувалася на системі внутрішніх графств, виявилася неспроможною оперативного реагувати на загрози в умовах «розтягнутих» ліній комунікацій. Управління периферією вимагало не просто адміністративного нагляду, а створення автономних оборонних вузлів. Саме в цей період (кінець VIII – початок IX ст.) відбувається перехід від хаотичного прикордонного протистояння до формування специфічного інституту марки. Марка постає як особлива військово-адміністративна провінція, що виконувала роль «ізоляційного шару» між стабільним ядром держави та турбулентним зовнішнім світом [2, с. 44–45].

Інституційна новизна марки як адміністративної одиниці полягала у радикальній децентралізації виконавчої влади на користь стабільності кордонів. Карл Великий свідомо йшов на делегування наміснику – маркграфу – комплексу прерогатив, які в межах внутрішніх територій держави належали виключно монарху. Це створювало унікальну для раннього середньовіччя вертикаль влади, адаптовану до умов перманентної військової загрози.

У системі каролінгського управління розподіл владних повноважень мав чітку географічну залежність: чим далі від центру розташовувався регіон, тим вищою була концентрація військової влади в руках намісника. На відміну від звичайних графів, чій функції за нормальних умов обмежувалися судово-адміністративною діяльністю та

фіскальним наглядом у межах одного округу, маркграф виступав як повноправний військовий намісник – «префект» кордону [3, с. 81].

Ключовим інструментом цієї автономії було право на самостійне оголошення загального призову до зброї всіх вільних чоловіків, здатних нести службу. За загальнодержавним правом, право скликати військо було монопольною прерогативою короля. Проте для марок Карл Великий зробив виняток, легітимізований у капітуляріях. Це перетворювало маркграфа на «верховного головнокомандувача» регіонального масштабу. Маркграф мав право накладати суворі штрафи на тих, хто ухилявся від призову, що забезпечувало високу дисципліну та мобілізаційну готовність прикордонних територій.

Специфіка ранньосередньовічної логістики та низький рівень комунікації, що зумовлювались технічними можливостями кінного зв'язку, робили жорстку централізацію управління порубіжжям стратегічно неефективною. В умовах розтягнутих комунікацій імперії Каролінгів будь-яка спроба замикання військових рішень на столичному рівні в Аахені створювала критичні виклики та загрози. Для прикордонних регіонів, що піддавалися систематичним ударам з боку мобільних сарацинських загонів у піренейських передгір'ях або норманських флотилій у річкових естуаріях півночі, фактор раптовості був визначальним. Делегування маркграфам прерогативи ухвалювати рішення «на місці» дозволяла мінімізувати ланцюг командування, забезпечуючи перехід гарнізонів бургів до активної оборони впродовж лічених годин, що запобігало деструктивному спустошенню провінцій. Важливим компонентом повноважень маркграфа була реалізація доктрини «активної оборони», що включала право на проведення локальних превентивних операцій. Хоча формально такі дії могли нагадувати «приватні війни», у контексті імперської безпеки вони виступали інструментом державної стратегії з дестабілізації ворожого лімесу. Отримання намісниками негласного карт-бланшу на здійснення каральних та рекогносцирувальних рейдів мало на меті підрич економічного потенціалу суміжних територій. Систематичне знищення ресурсів противника – спалення посівів та експропріація худоби – виступало дієвим засобом превенції масштабних вторгнень на територію Франкської держави. Військова автономія маркграфів також слугувала фундаментом для специфічної «дипломатії сили». Можливість самостійного застосування санкцій проти прикордонних племен за порушення васальних зобов'язань чи затримку данини дозволяла підтримувати стабільність периферії без залучення основних сил королівського війська. Попри потенційні ризики сепаратизму, зумовлені надзвичайною концентрацією влади, такий підхід сприяв формуванню унікальної військово-адміністративної еліти. Маркграфи трансформувалися у фахових суб'єктів безпеки, чия глибока обізнаність з ландшафтом, етнополітичною ситуацією та тактикою противника робила марки найбільш адаптивними та життєздатними елементами імперського адміністративного апарату [4, с. 151].

Не менш важливими були особливості організації соціально-економічного розвитку марок, що являв собою специфічну модель «фронтирної економіки», адаптовану до потреб перманентної військової мобілізації. Ключовим інструментом господарського освоєння периферії виступав правовий інститут апрізії – санкціонованого державою переведення пустищ або відвойованих земель у категорію оброблюваних угідь. На відміну від внутрішніх регіонів держави, де домінувала тенденція до закріпачення селянства, у марках стимулювалося формування прошарку вільних аллодистів. Отримання прав власності на землю було безпосередньо детерміноване несенням військової служби, що інтегрувало аграрний сектор у загальну систему оборонної логістики, перетворюючи кожне окреме господарство на автономну мобілізаційну одиницю. Економічна архітектура марок тяжіла до мілітаризованої урбанізації, де головними вузлами господарської активності виступали бурги. Ці укріплені центри виконували функції не лише оборонних споруд, а й стратегічних логістичних хабів. У межах бургів концентрувалися державні зернові резерви, формувалися ремісничі корпорації, орієнтовані на обслуговування військового спорядження, та акумулювалися фіскальні збори. Важливою ознакою була висока ступінь фінансової автономії: значна частка податкових надходжень, зокрема митних зборів із прикордонного

торговельного трафіку, локалізувалася в розпорядженні маркграфа для фінансування інфраструктурних об'єктів – доріг, мостів та фортифікаційних ліній. Особливе значення в генезі соціального простору марок мав демографічний інжиніринг, що поєднував примусові депортації нелояльних етносів із цілеспрямованим заселенням кордонів франкськими ветеранами-бенефіціаріями. Процес «цивілізаційної інтеграції» периферії значною мірою спирався на церковну інституцію. Монастирі в марках функціонували як зразкові господарські вілли, впроваджуючи передові агротехнології та сприяючи осілості місцевого населення. Таким чином, марка трансформувалася з мілітарного буфера у складну соціокультурну систему, де поєднання імунітетних прав знаті, пільгового землеволодіння колоністів та релігійної місії забезпечувало самодостатність та стійкість імперських рубежів.

Перелік ключових марок, створених або розширених за правління Карла Великого подаємо у таблиці:

Назва марки	Локалізація (сучасні території)	Основний противник / Загроза	Ключові функції та особливості
Бретонська	Кордон з півостровом Бретань.	Бретонські племена.	Стримування набігів бретонців; контроль над долиною Луари; укріплення міст Нант, Ренн та Ванн.
Іспанська	Піреней, Каталонія (столиця – Барселона).	Омеядський халіфат / Кордовський емірат (маври).	Релігійний та військовий бар'єр проти експансії арабів.
Нордгау (Баварська)	Північна Баварія, долина р. Наб.	Слов'яни, авари.	Контроль за нещодавно анексованою Баварією та захист від слов'ян.
Аварська	Сучасна Нижня Австрія.	Авари.	Охорона Дунайського шляху після розгрому аварів.
Паннонська (Східна)	Між Віденським лісом та р. Раба.	Слов'яни.	Глибока оборона південно-східних кордонів; майбутнє ядро Австрійської держави.
Фріульська	Північно-східна Італія.	Слов'янські племена, авари.	Захист італійських володінь імперії; контроль над стратегічними перевалами Альп.
Тюринзька	Межиріччя Заале та Ельби.	Лужицькі серби.	Стримування слов'янської експансії на середній Ельбі; торговельний контроль над «Шляхом сорбів».
Саксонська	Східний Гольштейн.	Ободрити, лютичі.	Стримування ободритів та захист саксонських поселень.
Данська	Перешийок Ютландії.	Дани (вікінги).	Захист від експансії вікінгів.

Таким чином, формування марок означало перехід Франкської держави від стадії «рухомого завоювання» до стадії територіальної імперії. Марка перестала бути просто краєм географічного простору; вона перетворилася на складний інструмент прикордонної політики, де військова присутність поєднувалася з дипломатичним тиском на суміжні племена (слов'ян, бретонців, сарацинів) та релігійною експансією. Отже, марки стали першим в історії середньовічної Європи прикладом системної організації державної безпеки, де кордон розглядався не як лінія, а як глибоко ешелонований стратегічний район.

Список літератури:

1. Goff Ja L. *The Birth of Europe*. Translated by Janet Lloyd. Oxford: Blackwell, 2005. 274 p.
2. *Les Empires médiévaux*, éditions Perrin, Paris, 2019, 480 p.
3. Reuter T. *Plunder and Tribute in the Carolingian Empire*. *Transactions of the Royal Historical Society*. Vol. 35. 1985. P. 75–94.
4. *Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани*. За ред., Умберто Еко. Харків: Фоліо, 2021. 698 с. іл.
5. Прийдун С. В. Відновлення імперії на Заході у 800 р. у контексті становлення «*Res publica Christiana*». Пріоритетні напрями розвитку науки та освіти : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 9–10 лютого 2022 року). Львів : Львівський науковий форум, 2022. С. 25–27.

Мержівська Н.Ю., Василенко О.Б. СИНАГОГИ УКРАЇНИ ДО ПИТАННЯ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	104
Михайлишин В.В. СТЕЙКХОЛДЕРНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	108
Мішкулинець О.О. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ SOFT SKILLS ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ТА УСПІХУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ	111
Новарчук А.Б. РЕФОРМИ СУЛТАНА СЕЛІМА III: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ	113
Пахомова Д.О. ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	116
Пашук А.Ю. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОБОТУ ДИЗЕЛЬНИХ ДВИГУНІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТРАКТОРІВ	118
Петрушка Б.М., Іваніцький Б.О., Хоменчук В.О., Курант В.З. ТОКСИЧНИЙ ЕФЕКТ КАДМІУ НА ОБМІН РЕЧОВИН У ПРІСНОВОДНИХ РИБ	121
Попович М.Ю. ДРАШТАЙРЕРИ: ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА НІМЕЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ ЗАКАРПАТТЯ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ ВИМІРІ	123
Прийдун С.В. СИСТЕМА МАРОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ ФРАНКСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЗА КАРЛА ВЕЛИКОГО	127
Притула О.В. ЗАХИСТ СОЇ ВІД ХВОРОБ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ФУНГЦИДІВ І ІНОКУЛЯНТА В УМОВАХ УНУ	131
Радик Н.А. ДЕТЕРМІНАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ	133
Радіонова Л.О., Михайлова І.О. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ДЖЕНТРИФІКАЦІЇ	135
Рожко І. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЛАСИЧНИХ І НЕЙРОМЕРЕЖЕВИХ МОДЕЛЕЙ РАДІОКАНАЛУ ДЛЯ МЕРЕЖ 5G/6G	138
Роїк О.Р. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	141
Росоловська Н.В., Костюк Л.В. СВАТАННЯ В СИСТЕМІ ПЕРЕДВЕСІЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ БОЙКІВ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.): ТРАДИЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ	144
Рушай А.К., Зборовський О.М. УДОСКОНАЛЕННЯ «КІСТКОВОГО ТРАНСПОРТУ» У ХВОРИХ З ДЕФЕКТАМИ ВЕЛИКОГОМІЛКОВОЇ КІСТКИ	147
Сабадаш А.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ДІДЖИТАЛ-ІНСТРУМЕНТІВ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	150
Священко З.В., Скрипник О.М. КУЛЬТУРА ДИСКУСІЇ ТА УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ СКЛАДНИХ СТОРІНОК ІСТОРІЇ	152
Секо Я.П. ВІЙНА ЯК «МАТИ ІСТОРІЇ»: МІЛІТАРНИЙ ВИМІР АНТИЧНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ	155
Симурник М., Шевцова І. ТРАДИЦІЯ ПРОГОЛОШЕННЯ ТОСТУ НА БОЦЦІ В УГОРСЬКІЙ НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ (PONÁRKÖSZÖNTŐ HORDÓN ÁLLVA) ТА ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЙНОЇ ПОБУДОВИ ТРАДИЦІЙНОГО УГОРСЬКОГО ТАНЦЮ «РАБОКЕЗІ»	158
Синиця С.Ф. ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ» ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	161
Сівак О., Белікова І. ПСИХОСОЦІАЛЬНЕ ВИГОРАННЯ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ЯК ПРОБЛЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	164
Слав'яничук А.П. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ КОЛЕКТИВУ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	167